

ETNOGENEZA ROMANEASCA

În zorii evului mediu, izvoarele scrise îi atestă pe teritoriul vechii Dacii pe români. Aceasta demonstrează că poporul român s-a format într-o perioadă anterioară redactării izvoarelor respective. Este firesc să se pună problema modului în care s-a format acest popor.

Etnogeneza românească, adică formarea poporului român, reprezintă problema fundamentală a istoriei noastre vechi. Ea a fost un proces complex, ale cărui aspecte principale sunt prezentate de o întreită întrebare: când, unde și în ce împrejurări istorice s-au format poporul român și limba română? La aceste probleme știința istorică românească a dat răspunsuri limpezi și convingătoare.

Pentru înțelegerea procesului de formare a poporului român și a limbii române este esențială continuitatea daco-romană pe teritoriul Daciei. Numeroase dovezi demonstrează, așa cum s-au văzut, că abandonarea oficială a provinciei Dacia n-a însemnat părăsirea totală a ei de către populația daco-romană și că aceasta a continuat să trăiască pe vechile ei vetre, alături de grupurile migratoare stabilite vremelnic aici. Dealtminteri, migratorii aveau tot interesul să cruțe și să exploateze populația autohtonă producătoare de bunuri. Dominația diferitelor triburi migratoare nici nu trebuie privită altfel decât o stăpânire ce le aducea tribut, venituri în bunuri materiale și în oameni.

În ajutorul istoricilor vine și știința limbii, lingvistica. Cercetările lingvistice au demonstrat de multă vreme caracterul romanic al limbii române, cu alte cuvinte originea ei latină. Limba română este moștenitoare directă a limbii latine: se poate spune, într-un anumit sens, că limba română este latina vorbită în zilele noastre în ținuturile locuite de români, după cum franceza este latina vorbită azi în Franța, spaniola în Spania, etc..

Limba română prezintă, cum e și firesc, numeroase asemănări cu celelalte limbi romanice: franceza, italiana, spaniola, portugheza, dalmata (o limbă azi dispărută, care se vorbea pe coasta de răsărit a Mării Adriatice). Există însă și trăsături care deosebesc limba română de aceste limbi: aceste particularități au putut fi bine stabilite de specialiști și studiul lor arată că limba română nu s-a putut forma la sud de Dunăre în Peninsula Balcanică.

Cum se explică atunci o serie de cuvinte acre există și în limba română și în limba albaneză, cuvinte ca mal, mazăre, viezure, etc.? Ele nu sunt altceva decât rămășițe ale limbii traco-dacice, pe care le-au moștenit atât româna, cât și albaneza, independent una de alta. De altfel, dacă româna s-ar fi format pe același teritoriu, rezultatul ar fi fost două dialecte ale aceleiași limbi și nicidecum două limbi atât de deosebite.

Inițial, limba română a avut un aspect unitar în teritoriile unde ea s-a format, adică în Dacia și Moesia, iar mai târziu au apărut dialectele cunoscute până astăzi: dacoromân (în nordul Dunării), aromân, meglenoromân și istoromân (toate în sudul fluviului). Se constată totodată că cele mai vechi cuvinte slave pătrunse în limba română sunt de caracter sud-slav, adică bulgar, și că ele n-au suferit anumite prefacei caracteristice numai cuvintelor moștenite din limba latină. Deci limba în care s-au produs aceste transformări nu mai poate fi socotită latină și cum cele mai vechi influențe bulgare nu sunt anterioare secolului al IX-lea, rezultă că limba latină a evoluat până la stadiul de română comună și că acest proces s-a încheiat în secolul al VIII-lea. Fenomenul analog de separare a limbilor romanice apusene, se datează cam în același timp, adică pe durata secolelor VII-

VIII. Influențele slave, așadar n-au exercitat asupra limbii latine populare, ci asupra limbii române, și ele nici n-au reușit să-i modifice structura care a rămas în esență latină. Aceste influențe i-au îmbogățit lexicul și au determinat anumite modificări de ordin fonetic. Cum elemente slave s-au grefat pe o structură preexistentă, ele nu au avut un rol secundar în raport cu elementele de bază dacic și roman.

Se poate conchide, deci, că procesul de formare a poporului român și a limbii române s-a desfășurat de-a lungul unei considerabile perioade de timp pe teritoriul de astăzi a României în două etape principale: mai întâi romanizarea dacilor și apoi transformarea treptată a latinei vorbite într-o limbă romanică, româna comună, ea însăși în mare parte diferită de înfățișarea limbii române din evul mediu.

Surse: Istoria românilor din cele mai vechi timpuri până la revoluția din 1821
Manual pentru clasa a VII-a

Autori: Prof. univ. Hadrian Diacoviciu, Prof. univ. Pompiliu Teodor, Prof. Ioan Campeanu

Editura Didactică și Pedagogică, București-1994